

АНОТАЦІЯ

***Тодоріко А.В.* Організаційно-педагогічні умови партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.**

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі педагогіки за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячене теоретичному обґрунтуванню, розробленню та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини як системного міжінституційного феномена територіальної громади.

Актуальність дослідження зумовлена соціальними трансформаціями українського суспільства – децентралізацією, зростанням ролі територіальних громад, реформуванням освіти та викликами воєнного часу. За цих умов захист прав дитини постає як інтегрована гуманітарна проблема, що поєднує правовий, соціально-педагогічний і управлінський виміри та потребує ефективної міжвідомчої взаємодії на локальному рівні. Невідповідність між нормативно закріпленими механізмами і практикою їх реалізації виявляється у фрагментарності дій, дублюванні функцій і недостатній узгодженості рішень, що зумовлює потребу в цілісній системі партнерської взаємодії, орієнтованій на найкращі інтереси дитини та формування безпечного освітнього середовища.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування, проєктування та експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов ефективної партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини. Об'єктом визначено

процес міжінституційної взаємодії суб'єктів освітньо-соціального простору громади, предметом – зміст, структуру та технологію реалізації цих умов у контексті педагогіки партнерства та дитиноцентрованого підходу.

Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що інтегрує положення педагогіки партнерства, соціальної педагогіки, теорії соціального управління та правозахисної діяльності. Використано комплекс теоретичних (аналіз, синтез, узагальнення, моделювання) і емпіричних методів (анкетування, інтерв'ю, спостереження, контент-аналіз), а також методи математико-статистичної обробки даних, що забезпечили наукову обґрунтованість і достовірність результатів.

У першому розділі здійснено теоретико-методологічне обґрунтування партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини: проведено понятійно-категоріальний аналіз, окреслено міждисциплінарні підходи та визначено нормативно-правові детермінанти інституційної взаємодії на рівні територіальної громади. Обґрунтовано значення концептуально виваженого понятійного апарату як методологічної основи дослідження, що забезпечує наукову коректність і операціоналізацію ключових категорій. Теоретичні засади сформовано на основі положень педагогічного аналізу й понятійної точності, педагогіки партнерства і дитиноцентрованого підходу, теорії соціального партнерства та міжсекторальної взаємодії, а також сучасних концепцій захисту прав дитини й міжінституційної координації.

Уточнено зміст категорії «взаємодія» як взаємозумовленого впливу суб'єктів, що забезпечує їх інтеграцію та спільний результат; на цій основі партнерську взаємодію визначено як узгоджену діяльність у системі «школа – влада – громада», спрямовану на реалізацію прав і найкращих інтересів дитини. Соціальне партнерство інтерпретовано як форму соціального діалогу, взаємної відповідальності та мобілізації ресурсів громади, а його соціально-педагогічний вимір конкретизовано через взаємодію школи із

сім'єю та соціальним середовищем. Партнерську взаємодію обґрунтовано як системний міжінституційний феномен із гуманітарною домінантою захисту прав дитини.

Захист прав дитини розглянуто як інтегральну функцію територіальної громади, що потребує синтезу правових, соціально-педагогічних, морально-ціннісних і управлінських підходів. Доведено, що його ефективність визначається узгодженою взаємодією державних, муніципальних, громадських і міжнародних суб'єктів та здатністю закладу освіти виконувати функцію раннього виявлення ризиків. Запропоновано концепт «захисного контуру дитини» як багаторівневої системи міжінституційної взаємодії, що забезпечує безперервність супроводу та долає фрагментарність реагування, зокрема в умовах воєнних викликів.

Здійснено нормативно-правову детермінацію партнерської взаємодії та доведено її імперативність у сучасному правовому полі України. Аналіз законодавства дозволив визначити функціональні ролі суб'єктів, алгоритми міжвідомчої взаємодії та механізми реалізації принципу найкращих інтересів дитини. Обґрунтовано перехід від ієрархічної до мережевої моделі управління системою захисту прав дитини, у якій заклад освіти виступає сенсором раннього виявлення ризиків, а органи місцевого самоврядування – координаційним центром ресурсного забезпечення.

У другому розділі обґрунтовано та сконструйовано структурно-функціональну модель партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти й органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини, визначено систему організаційно-педагогічних умов її ефективного функціонування та механізми практичної реалізації міжінституційної взаємодії на рівні громади. Методологічною основою проєктування визначено педагогічне моделювання, що забезпечує відтворення структури й функцій партнерства та перехід від концептуального бачення до технологізованої практики. Модель інтерпретовано як динамічну систему,

що відображає структуру, функції, логіку розвитку та результат партнерства і ґрунтується на дитиноцентрованій парадигмі, де дитина є ключовим суб'єктом, а партнерство – узгодженою ціннісною позицією школи, влади й громади, заснованою на довірі та солідарній відповідальності.

Структура моделі охоплює взаємопов'язані блоки – цільовий, засадничий, змістовий, організаційний і результативний, що забезпечують цілісність управлінсько-координаційного, соціально-педагогічного та безпекового вимірів взаємодії. Виокремлено й обґрунтовано шість груп організаційно-педагогічних умов: нормативно-правову, кадрово-управлінську, комунікаційно-інформаційну, соціально-психологічну, ресурсно-матеріальну та моніторингово-оцінювальну. Доведено, що їх комплексна реалізація переводить партнерство з декларативного рівня у площину технологізованої взаємодії, забезпечуючи узгодженість дій, процедурну визначеність реагування та орієнтацію на найкращі інтереси дитини.

Механізми реалізації моделі визначено як операційний інструментарій упровадження партнерства, що включає нормативно-процедурний, управлінсько-координаційний, комунікативно-фасилітаційний, соціально-педагогічного супроводу та моніторингово-корекційний компоненти.

У третьому розділі здійснено емпіричну перевірку результативності розробленої моделі та встановлено причинно-наслідкові зв'язки між організаційно-педагогічними умовами, активованими механізмами партнерства і якісними змінами у забезпеченні прав дитини в територіальних громадах. Експеримент мав системно-міжінституційний характер і передбачав апробацію цілісної партнерської системи підтримки дитини в реальних умовах функціонування громад. Верифікацію моделі здійснено за етапами: констатувальним, формувальним і підсумково-оцінювальним.

Експериментальна база охопила територіальні громади Чернівецької області різного типу, що забезпечило контекстну варіативність перевірки. До

дослідження залучено 137 фахівців управлінської, педагогічної, соціально-психологічної та міжвідомчої сфер і понад 280 учнів та батьків, що дало змогу реалізувати методологічну триангуляцію даних. Інструментарій поєднав якісні й кількісні методи, зокрема авторські – анкету «Процесуальне посередництво», експертні листи координації, карти «Територія прав» та Індекс партнерської безпеки (ІПБ), що забезпечили операціоналізацію моделі у вимірювані показники.

Формувальний вплив тривав упродовж повного навчального циклу (2024-2025 рр.) і охоплював професійно-підготовчий, управлінсько-регламентуючий і клієнтоорієнтований рівні. Апробація підтвердила адаптивність моделі до соціально-територіальних умов і можливість трансформації партнерства з реактивної моделі реагування у проактивну систему превентивного захисту дитинства.

Оцінювання здійснено за шістьма критеріями (інституційним, безпековим, партисипативним, соціально-педагогічним, комунікативним, результативно-динамічним) і засвідчило позитивну динаміку: зростання наявності протоколів взаємодії (15% → 100%), підвищення ІПБ (0,42 → 0,86), обізнаності учнів (32% → 88%), скорочення терміну реагування до 24 годин, підвищення довіри батьків (0,34 → 0,78) та коефіцієнта закриття кейсів (0,41 → 0,92). Статистичну значущість змін підтверджено за критерієм χ^2 Пірсона ($\chi^2 = 15,24 > \chi^2_{кр} = 5,99$; $p < 0,001$), що засвідчує їх не випадковий характер.

Якісний аналіз зафіксував перехід від фрагментарних дій до узгодженого міжсекторального супроводу, зростання професійної суб'єктності педагогів і міжінституційної довіри, а також посилення дитиноцентрованої орієнтації локальної політики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено структурно-функціональну модель партнерської взаємодії закладу загальної

середньої освіти та органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дитини, яка відображає системну міжінституційну координацію суб'єктів освітньо-соціального простору громади, інтегрує комунікативний, організаційно-управлінський і ціннісно-нормативний виміри та забезпечує безперервність реагування на ризики і порушення прав дитини. У межах моделі визначено систему організаційно-педагогічних умов, обґрунтовано механізми координації, розроблено критерії, показники й рівні результативності, створено діагностично-оцінювальний інструментарій і запропоновано інтегральний підхід до оцінювання партнерської безпеки закладу освіти.

Удосконалено змістово-структурну інтерпретацію поняття «партнерська взаємодія у сфері захисту прав дитини» на основі поєднання педагогічного, соціально-управлінського та правозахисного підходів, а також методичні засади експериментальної перевірки соціально-педагогічних моделей із використанням поєднання якісних і кількісних методів та математико-статистичної верифікації.

Подальшого розвитку набули положення педагогіки партнерства в умовах децентралізації та воєнних викликів і практикоорієнтовані підходи до інтеграції ресурсів громади у системі захисту прав дитини.

Практичне значення полягає у можливості безпосереднього використання результатів у діяльності територіальних громад, закладів загальної середньої освіти, органів місцевого самоврядування та соціальних служб, а також у системі підготовки і підвищення кваліфікації фахівців. Модель апробовано в реальних умовах, що дає підстави рекомендувати її до впровадження та масштабування. Запропоновані рішення забезпечують організацію міжвідомчої координації, алгоритмізацію реагування на ризики, удосконалення практик формування безпечного освітнього середовища та впровадження партнерського супроводу дитини. Практичну цінність становлять також авторські діагностично-оцінювальні інструменти й

інтегральні індикатори результативності партнерства, придатні для моніторингу ефективності локальної політики захисту прав дитини.

Ключові слова: захист прав дитини, партнерська взаємодія, педагогіка партнерства, соціальний педагог закладу загальної середньої освіти, органи місцевого самоврядування, територіальна громада, дитиноцентрований підхід, безпечне освітнє середовище, організаційно-педагогічні умови, соціально-педагогічний супровід, міжвідомча взаємодія, професійна підготовка фахівців соціальної роботи, соціальна відповідальність, найкращі інтереси дитини, суб'єкти захисту прав дітей.

ABSTRACT

Todoriko A. Organizational and Pedagogical Conditions for the Partnership Interaction between General Secondary Education Institutions and Local Self-Government Bodies in the Field of Child Rights Protection. Qualifying scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Pedagogy, specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2026.

The dissertation is devoted to the theoretical substantiation, design, and experimental verification of the organizational and pedagogical conditions for partnership interaction between general secondary education institutions and local self-government bodies in the field of child rights protection, considered as a systemic inter-institutional phenomenon of the territorial community.

The relevance of the study is обусловлена social transformations in Ukrainian society, including decentralization, the growing role of territorial communities, the reform of education, and the challenges of wartime. Under these conditions, child rights protection emerges as an integrated humanitarian issue that combines legal, socio-pedagogical, and managerial dimensions and requires

effective interagency interaction at the local level. The mismatch between formally established mechanisms and their practical implementation manifests itself in fragmented actions, duplication of functions, and insufficient coordination, which necessitates the development of a holistic system of partnership interaction focused on the best interests of the child and the creation of a safe educational environment.

The aim of the study is to provide a theoretical substantiation, design, and experimental verification of the organizational and pedagogical conditions for effective partnership interaction between general secondary education institutions and local self-government bodies in the field of child rights protection. The object of the study is the process of inter-institutional interaction among actors within the educational and social space of the community, while the subject is the content, structure, and implementation technology of these conditions within the framework of partnership pedagogy and a child-centred approach.

The methodology of the study is based on an interdisciplinary approach that integrates the principles of partnership pedagogy, social pedagogy, social management theory, and child rights protection. The research employs a комплекс theoretical methods (analysis, synthesis, generalization, modelling) and empirical methods (questionnaires, interviews, observation, content analysis), as well as methods of mathematical and statistical data processing, ensuring the scientific validity and reliability of the results.

Chapter One provides a theoretical and methodological substantiation of partnership interaction between general secondary education institutions and local self-government bodies in the field of child rights protection. It includes a conceptual and categorical analysis, outlines interdisciplinary approaches, and identifies the legal and regulatory determinants of institutional interaction at the level of the territorial community. The study substantiates the importance of a conceptually coherent terminological framework as a methodological foundation, ensuring scientific rigour and the operationalization of key categories. The theoretical foundations are built upon the principles of pedagogical analysis and

conceptual clarity, partnership pedagogy and the child-centred approach, theories of social partnership and intersectoral interaction, as well as contemporary approaches to child rights protection and inter-institutional coordination.

The concept of “interaction” is refined as a mutually conditioned influence of actors that ensures their integration and the achievement of a shared outcome. On this basis, partnership interaction is defined as coordinated activity within the “school–local authorities–community” system aimed at ensuring the rights and best interests of the child. Social partnership is interpreted as a form of social dialogue, shared responsibility, and community resource mobilization, while its socio-pedagogical dimension is specified through the interaction of the school with the family and the broader social environment. Partnership interaction is thus conceptualized as a systemic inter-institutional phenomenon with a humanitarian focus on child rights protection.

Child rights protection is considered as an integral function of the territorial community that requires the integration of legal, socio-pedagogical, moral-value, and managerial approaches. It is demonstrated that its effectiveness depends on coordinated interaction among state, municipal, civil, and international actors, as well as on the capacity of educational institutions to perform the function of early risk detection. The concept of a “child protection contour” is proposed as a multi-level system of inter-institutional interaction that ensures continuity of support and overcomes fragmented responses, particularly under wartime conditions.

A legal and regulatory determination of partnership interaction has been carried out, and its imperative nature within the contemporary legal framework of Ukraine has been substantiated. The analysis of legislation made it possible to identify the functional roles of stakeholders, the procedures of interagency interaction, and the mechanisms for implementing the principle of the best interests of the child. The transition from a hierarchical to a network-based model of governance in the child protection system is justified, in which the educational

institution acts as an early risk detection sensor, while local self-government bodies serve as a coordination centre for resource provision.

Chapter Two substantiates and constructs a structural and functional model of partnership interaction between general secondary education institutions and local self-government bodies in the field of child rights protection, defines a system of organizational and pedagogical conditions for its effective functioning, and outlines the mechanisms for the practical implementation of inter-institutional interaction at the community level. Pedagogical modelling is identified as the methodological foundation, ensuring the reproduction of the structure and functions of partnership and enabling the transition from conceptual understanding to technologized practice. The model is interpreted as a dynamic system that reflects the structure, functions, development logic, and outcomes of partnership, and is grounded in a child-centred paradigm in which the child is the key subject, while partnership is understood as a shared value-based position of the school, authorities, and community, based on trust and collective responsibility.

The model structure comprises interrelated blocks – target, foundational, content-related, organizational, and result-oriented – which ensure the integrity of the managerial-coordinative, socio-pedagogical, and safety dimensions of interaction. Six groups of organizational and pedagogical conditions are identified and substantiated: legal and regulatory, кадрово-управлінська, communication and information, socio-psychological, resource-related, and monitoring and evaluation. It is demonstrated that their integrated implementation shifts partnership from a declarative level to a technologized mode of interaction, ensuring coordinated actions, procedural clarity of responses, and a focus on the best interests of the child.

The mechanisms for implementing the model are defined as an operational toolkit for introducing partnership, encompassing normative-procedural, managerial-coordinative, communicative-facilitative, socio-pedagogical support, and monitoring-corrective components.

Chapter Three presents an empirical verification of the effectiveness of the developed model and establishes causal relationships between the organizational and pedagogical conditions, the activated partnership mechanisms, and qualitative changes in the provision of child rights within territorial communities. The experiment had a systemic inter-institutional character and involved the implementation of a comprehensive partnership-based child support system in real community settings. The model was verified through three stages: ascertaining (baseline diagnosis), formative (implementation with activation of interaction mechanisms), and summative-evaluative (comparative analysis and statistical validation).

The experimental base covered territorial communities of Chernivtsi region of different types, ensuring contextual variability of the verification. The study involved 137 specialists from managerial, pedagogical, socio-psychological, and interagency fields, as well as more than 280 students and parents, which enabled methodological triangulation of data. The research instruments combined qualitative and quantitative methods, including author-developed tools – the “Procedural Mediation” questionnaire, expert coordination sheets, “Territory of Rights” maps, and the Partnership Safety Index (PSI) – which ensured the operationalization of the model into measurable indicators.

The formative intervention lasted throughout a full academic cycle (2024–2025) and encompassed professional-training, managerial-regulatory, and client-oriented levels. The implementation confirmed the model’s adaptability to socio-territorial conditions and demonstrated the possibility of transforming partnership from a reactive response model into a proactive system of preventive child protection.

Evaluation was conducted according to six criteria (institutional, safety, participatory, socio-pedagogical, communicative, and outcome-dynamic) and revealed positive dynamics in key indicators: an increase in the availability of interaction protocols (15% → 100%), a rise in the Partnership Safety Index (0.42

→ 0.86), improved student awareness of child rights protection (32% → 88%), a reduction in response time to 24 hours, increased parental trust (0.34 → 0.78), and a higher case closure rate (0.41 → 0.92). The statistical significance of the changes was confirmed using Pearson's chi-square test ($\chi^2 = 15.24 > \chi^2_{\text{crit}} = 5.99$; $p < 0.001$), indicating the non-random nature of the observed improvements.

Qualitative analysis revealed a shift from fragmented actions to coordinated intersectoral support, an increase in teachers' professional agency and inter-institutional trust, and a strengthening of the child-centred orientation of local policy.

The scientific novelty of the results lies in the fact that, for the first time, a structural and functional model of partnership interaction between general secondary education institutions and local self-government bodies in the field of child rights protection has been theoretically substantiated, developed, and experimentally verified. The model reflects the systemic inter-institutional coordination of actors within the educational and social space of the community, integrates communicative, organizational-managerial, and value-normative dimensions of interaction, and ensures continuity in responding to risks and violations of children's rights. Within the model, a system of organizational and pedagogical conditions has been defined, coordination mechanisms substantiated, criteria, indicators, and levels of effectiveness developed, a diagnostic and evaluative toolkit created, and an integrated approach to assessing the partnership safety of educational institutions proposed.

The study further refines the content and structural interpretation of the concept of "partnership interaction in the field of child rights protection" through the integration of pedagogical, socio-managerial, and rights-based approaches, as well as the methodological foundations for the experimental verification of socio-pedagogical models based on a combination of qualitative and quantitative methods and statistical validation.

Further development is given to the principles of partnership pedagogy under conditions of decentralization and wartime challenges, as well as to practice-oriented approaches to integrating community resources within the child protection system.

The practical significance of the results lies in their direct applicability in the activities of territorial communities, general secondary education institutions, local self-government bodies, and social services, as well as in systems of professional training and in-service education of specialists. The model has been tested in real-life conditions, providing grounds for its implementation and scaling. The proposed solutions facilitate interagency coordination, the algorithmization of responses to child rights risks, the improvement of safe educational environment practices, and the implementation of partnership-based child support. Particular practical value is attributed to the author-developed diagnostic and evaluative tools and integrated indicators of partnership effectiveness, which are suitable for monitoring the effectiveness of local child protection policies.

Keywords: child rights protection, partnership interaction, partnership pedagogy, social pedagogue in general secondary education, local self-government bodies, territorial community, child-centred approach, safe educational environment, organizational and pedagogical conditions, socio-pedagogical support, interagency interaction, professional training of social work specialists, social responsibility, best interests of the child, child protection actors.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Тодоріко А. Міжсекторальна взаємодія у забезпеченні прав дітей: досвід громади міста Чернівці. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. №12(20). С.1467–1481.
2. Тодоріко А. Партнерство місцевого самоврядування та закладів освіти у сфері захисту прав дітей: правове, організаційне та соціально-педагогічне підґрунтя. *Вісник науки і освіти*. 2025. №7(37). С.1767–1781.
3. Тодоріко А. Партнерство школи та органів місцевого самоврядування як стратегія захисту прав дитини. *Перспективи та інновації науки*. 2025. №11(57). С.1405–1421.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (3):

1. Тимчук Л., Тодоріко А. Міждисциплінарний дискурс захисту прав дитини: партнерство місцевого самоврядування та освіти як соціальна відповідь на сучасні виклики. *Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 18 грудня 2025 р., Львів : ЛДУ БЖД, 2026. 590 с. С.497–503. (Внесок авторів: Тимчук Л.: забезпечила обґрунтування концептуальних засад дослідження, здійснила аналіз наукових джерел, що підтверджують міждисциплінарний характер проблеми, долучилася до формування теоретичного підґрунтя роботи; Тодоріко А.: здійснив аналіз нормативно-правових документів і емпіричного досвіду, обґрунтував та розкрив зміст конкретних напрямів партнерської взаємодії між органами місцевого самоврядування та закладами освіти).*

2. Тодоріко А. Захист прав дитини: партнерська взаємодія закладу освіти та органів місцевого самоврядування. *Освіта і соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 24 листопада 2022 р., Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С.222–223.*

3. Тодоріко А.В. Партнерська взаємодія інституцій територіальної громади у забезпеченні ефективної політики дитинства. *Перспективи розвитку сучасної науки та освіти : матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 грудня 2025 р., Львів : Львівський науковий форум, 2025. С.198–201.*